НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
«26» листопада 2024 року протокол № 8

Введено в дію наказом директорки Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
від «27» листопада 2024 року № 01-01/37А-О.Д.
Директорка Вікторія СИДОРЕНКО

ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ КОНФЛІКТІВ

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
(шифр за ОПП – ВК.1 – дисципліна професійної підготовки, вибіркова)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 053 Психологія
Освітньо-професійна програма: «Психологія»

Біла Церква 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Практична психологія конфліктів» складена відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Автор-укладач робочої програми
Торба Наталія Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 12 від 05 листопада 2024 р.)

Рекомендовано на засіданні Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 4 від 22 листопада 2024)

Затверджено Вченою радою
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 8 від 26 листопада 2024 р.)

© Торба Н.Г., 2024
© БІНПО ДЗВО «УМО», 2024

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td>Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5</td><td rowspan="5">Галузь знань:
053 Психологія
Спеціальність:
05 Соціальні та поведінкові науки
Освітньо-професійна програма:
Психологія</td><td>Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Рік підготовки</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Загальна кількість годин – 150</td><td>Другий</td></tr>
<tr><td>Семестр</td></tr>
<tr><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Рівень вищої освіти:
другий (магістерський)</td><td>Лекції</td></tr>
<tr><td>10</td></tr>
<tr><td>Практичні заняття</td></tr>
<tr><td>10</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>130</td></tr>
<tr><td>Індивідуальні завдання</td></tr>
<tr><td>Творчі практичні завдання,</td></tr>
<tr><td>Вид контролю – екзамен</td></tr>
</table>

Примітка: *співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить – 15 % : 85 %.*

2. ОБ'ЄКТ, МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Особистість педагога в сучасному соціокультурному просторі розглядають як один з провідних чинників успішності вирішення складних освітніх завдань.

Актуальність підвищення кваліфікації полягає у необхідності розуміння психологічної проблематики конфліктів. Види конфліктів, психологічні підходи до їх розуміння, аналіз взаємодії людей в конфліктних ситуаціях, особливості переживання людиною конфліктів, закономірності реакцій людей на важкі ситуації в спілкуванні, переговорні моделі вирішення конфліктів. Психологічна допомога людям при виникненні конфліктів в практичній діяльності.

Сучасні вимоги до якості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників потребують застосування інноваційних педагогічних технологій

у освітньому процесі, високого професіоналізму педагогічних працівників закладів системи освіти.

Об'єкт вивчення курсу: отримання теоретичних знань з конфліктології, оволодіння здобувачами знань щодо витоків та причин виникнення конфліктів, виявлення закономірностей їх розвитку, можливих моделей управління та розв'язання конфліктів, а також оволодіння практичними навичками врегулювання конфліктів різних рівнів та боротьби з наслідками стресу як побічного явища конфліктних ситуацій.

Основна мета вивчення дисципліни «Практична психологія конфліктів» є ознайомлення здобувачів із практичними підходами обрання стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях, вироблення навичок і вмінь щодо засобів супротиву та протидії у конфліктних ситуаціях. Оволодіння сучасними підходами та інструментами для вирішення конфліктів в практичній площині. При вивченні дисципліни **«Практична психологія конфліктів»** вирішуються такі основні завдання:

- Знання та розуміння предметної області психології конфлікту;
- Знання основних концепцій психології конфлікту
- Знання про засоби протидії маніпулятивній поведінки;
- Знання про стратегії та шляхи рішення у конфліктних ситуаціях;
- Оволодіння навичками виявляти причини виникнення конфліктів, визначати ознаки їх прояву, види, типи, спрямованість і межі поширення;
- Засвоєння моделей поведінки у конфлікті, правил організації безконфліктної взаємодії, урегулювання та вирішення конфліктів;
- Залучення до самостійного прийняття рішень у ході створеної у діловій грі конфліктної ситуації;
- Оволодіння психологічними прийомами виходу з конфліктних ситуацій.
- Категоріальний апарат конфліктології;
- Структуру конфлікту, типологію конфліктів, динаміку протікання конфліктної взаємодії;
- Основні правила безконфліктного спілкування;
- Особистісні характеристики, що впливають на конфліктність і динаміку конфлікту;
- Найефективніші методи діагностики і попередження конфліктів;
- Стратегії поведінки у конфлікті, які б сприяли нейтралізації конфлікту і зводили до мінімуму його негативні наслідки;
- Сучасні технології попередження й зняття стресу в конфліктних ситуаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **«Практична**

психологія конфліктів» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- Сутність мети, завдань професійної (професійно-технічної) освіти в сучасних умовах;
- Зміст, методи і форми організації сучасного освітнього процесу;
- Сутність поняття конфліктна взаємодія;
- Класифікацію різновидів конфлікту;
- Особливості проектування освітнього процесу із застосуванням сучасних педагогічних технологій, на засадах діалогічної взаємодії;
- Вплив інноваційних педагогічних технологій на рівень ефективності освітнього процесу.

уміти:

- здійснювати аналіз та класифікацію різновидів конфлікту;
- застосовувати поетапне впровадження стратегій вирішення конфліктів в освітній процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- проектувати навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти під час професійно-практичної підготовки;
- прогнозувати та організовувати спільну діяльність учасників освітнього процесу в умовах інноваційного освітнього середовища.

<u>Завданням</u> вивчення навчальної дисципліни «Практична психологія конфліктів» є формування у здобувачів вищої освіти ряду компетентностей зазначених нижче:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК1 Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та практики.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (психодіагностичну, консультаційну, корегувальну, психотерапевтичну, тренінгову, реабілітаційну, духовно-психологічну, ресоціалізаційну, прогностичну тощо) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність у сфері психології.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

РН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливої інформації із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, здійснювати реферування наукових джерел. обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.

РН4. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, консультування, корекція, психотерапія тощо) проводити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість і ефективність власної діяльності, визначати провідні напрями надання психологічної допомоги та підтримки.

РН5. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій, презентувати власні способи розв'язання психологічних і проблем узагальнювати емпіричні дані, формулювати теоретичні висновки.

РН6. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

РН10. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності, демонструвати соціальну відповідальність та свідому поведінку, сповідувати гуманістичні та демократичні цінності.

РН13. Застосовувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях з урахуванням їх світоглядних позицій та культуральних цінностей, розробляти програми психологічного супроводу освітньої та професійної діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Конфлікт як об'єкт вивчення

Тема 1. Предмет і методи, які використовуються у психології конфліктів.

Конфлікт як тип соціальної і психологічної взаємодії. Об'єкт і предмет психології конфлікту. Методи вивчення конфліктів (методи вивчення й оцінки особистості, методи вивчення й оцінки груп, методи діагностики й аналізу конфлікту, методи керування конфліктами). Виникнення і розвиток представлень вітчизняних і закордонних дослідників про психологію конфлікту.

Тема 2. Феномен психології конфлікту. Витоки, причини та рушійна сила конфлікту.

Поняття «конфлікт». Підходи до визначення поняття «конфлікт». Конфлікт і конфліктна ситуація. Сутність конфлікту. Структура конфлікту: об'єкт конфлікту; сторони конфлікту; образ конфліктної ситуації; зовнішня і внутрішня позиції сторін, мотиви конфлікту,

психологічні складові конфліктні взаємодії. Виникнення конфлікту і його механізми. Динаміка конфлікту (перед конфліктна ситуація, інцидент, ескалація, кульмінація, завершення). Фази конфлікту (початкова фаза, фаза підйому, пік, фаза спаду). Підходи до класифікації функцій конфлікту.

Тема 3. Динаміка конфлікту.

Сутність, учасники і суб'єктивна складова конфлікту. Сфери розгортання конфліктів. Типології конфліктів (по суб'єкті конфлікту, характерові виникнення, сферам життєдіяльності, спрямованості впливу, ступеня прояву, тривалості протікання й ін.). Міжособистісні конфлікти. Міжгрупові і внутрішньо групові конфлікти. Сімейні конфлікти. Політичні конфлікти. Етнічні конфлікти. Конфлікти в управлінській діяльності.

Тема 4. Психологічні особливості і теорії поведінки особистості у конфлікті.

Технології попередження конфліктів. Попередження різних видів конфліктів (внутрішньо особистісних, міжособистісних, сімейних, етнічнихі ін.). Соціально-психологічні методи попередження конфліктів. Технології керування поводженням у конфлікті. Стратегії поводження в конфлікті і їхній класифікації (суперництво, співробітництво, компроміс, утеча, пристосування). Вплив на вибір стратегії поводження в конфлікті особистісних якостей учасника. Методи саморегуляції і формування стресостійкості (концентрація і релаксація). Аутотренінг. Переговори в конфліктних ситуаціях.

Змістовий модуль 2. Засоби контролювання конфліктної взаємодії

Тема 5. Технологія ефективного спілкування і раціональної поведінки у конфлікті.

Спрямованість і ефективність спілкування у конфлікті. Раціональність поведінки у конфлікті. Позиція учасників конфлікту. Складова управління конфліктами. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у різних конфліктних ситуаціях. Особистісні можливості оцінки конфлікту.

Тема 6. Психологія переговорного процесу при розв'язанні конфліктів.

Організація переговорного процесу у конфлікті. Методики припинення і розв'язання конфліктів. Ефективність відносин у конфлікті. Самооцінка поведінки у конфлікті. Поняття і розвиток емпатії у конфлікті. Деструктивність поведінки у конфлікті.

Тема 7. Види емоційних станів, які суттєво впливають на поведінку у конфліктній ситуації. Внутрішньо особистісні конфлікти.

Поняття та сутність емоційного стану. Види емоційних станів. Тривалість і напруженість конфліктів при змінах емоційних станів конфліктантів. Динаміка нагромадження порушень емоційних станів конфліктантів. Поняття внутрішньо особистісних конфліктів. Моделі поведінки сторін у конфлікті психічно хворих осіб. Психологічні засоби і механізми розв'язання внутрішньо особистісних конфліктів.

Тема 8. Психологічні особливості розв'язання і попередження конфліктів. Міжособистісні і групові конфлікти.

Теорії поведінки особистості у конфлікті. Психологія розв'язання і попередження конфліктів. Міжособистісні і групові конфлікти. Психологічні особливості відносин між конфліктантами. Специфіка управління груповими конфліктами. Конфлікти в організаціях з різною формою власності. Профілактика виробничих конфліктів.

Тема 9. Медіація як засіб вирішення конфліктів.

Поняття медіації у конфлікті. Вибір медіатора конфліктуючими сторонами. Стратегія поведінки, права і обов'язки медіатора. Конструктивність поведінки медіатора у конфлікті. Типи вирішення медіатором різних конфліктних ситуацій. Особливості відносин між конфліктуючими сторонами і медіатором. Модель поведінки медіатора у конфліктах.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			Годин				Балів (max)
			лк.	лаб.	пр.	СРС	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. КОНФЛІКТ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ							
1	Лекція 1	Предмет і методи, які використовуються у психології конфліктів	2				3
	Практичне заняття 1	Предмет і методи, які використовуються у психології конфліктів			2		6
	Самостійна робота 1	Феномен психології конфлікту. Витоки, причини та рушійна сила конфлікту				29	8
1	Лекція 2	Динаміка конфлікту	2				3

	Практичне заняття 2	Динаміка конфлікту			2		6
	Самостійна робота 2	Психологічні особливості і теорії поведінки особистості у конфлікті				30	9
1	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 1				6	
	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1					10
Всього за змістовий модуль 1 – 73 год.			***4***		***4***	***65***	***45***
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАСОБИ КОНТРОЛЮВАННЯ КОНФЛІКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ							
2	Лекція 3	Технологія ефективного спілкування і раціональної поведінки у конфлікті	2				3
	Практичне заняття 3	Психологія переговорного процесу при розв’язанні конфліктів			2		6
	Самостійна робота 3	Психологія переговорного процесу при розв’язанні конфліктів				29	9
2	Лекція 4	Види емоційних станів, які суттєво впливають на поведінку у конфліктній ситуації. Внутрішньо особистісні конфлікти	2				3
	Практичне заняття 4	Види емоційних станів, які суттєво впливають на поведінку у конфліктній ситуації. Внутрішньо особистісні конфлікти			2		6

2	Лекція 5	Психологічні особливості розв'язання і попередження конфліктів. Міжособистісні і групові конфлікти	2				3
3	Практичне заняття 5	Психологічні особливості розв'язання і попередження конфліктів. Міжособистісні і групові конфлікти			2		6
	Самостійна робота 4	Медіація як засіб вирішення конфліктів.				30	9
	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 2				6	
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2					10
Всього за змістовий модуль 2 – 77 год.			***6***		***6***	***65***	***55***
Всього з навчальної дисципліни – 150 год.			***10***		***10***	***130***	***100***

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Предмет і методи, які використовуються у психології конфліктів.

1. Виникнення і розвиток представлень вітчизняних і закордонних дослідників про психологію конфлікту.
2. Конфлікт як тип соціальної і психологічної взаємодії.
3. Об'єкт і предмет психології конфлікту.

Тема 2. Динаміка конфлікту.

1. Сутність конфлікту.
2. Учасники і суб'єктивна складова конфлікту.
3. Сфери розгортання конфліктів.

Тема 3. Технологія ефективного спілкування і раціональної поведінки у конфлікті.

1. Спрямованість і ефективність спілкування у конфлікті.

2. Раціональність поведінки у конфлікті.
3. Складова управління конфліктами.
4. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у різних конфліктних ситуаціях.
5. Особистісні можливості оцінки конфлікту.

Тема 4. Види емоційних станів, які суттєво впливають на поведінку у конфліктній ситуації. Внутрішньо особистісні конфлікти.

1. Поняття та сутність емоційного стану.
2. Види емоційних станів.
3. Тривалість і напруженість конфліктів при змінах емоційних станів конфліктантів.
4. Динаміка нагромадження порушень емоційних станів конфліктантів.

Тема 5. Психологічні особливості розв'язання і попередження конфліктів. Міжособистісні і групові конфлікти.

1. Теорії поведінки особистості у конфлікті.
2. Психологічні особливості відносин між конфліктантами.
3. Психологія розв'язання і попередження конфліктів.

6. ТЕМИ І ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Предмет і методи, які використовуються у психології конфліктів.

1. Методи вивчення конфліктів.
2. Методи вивчення й оцінки особистості.
3. Методи вивчення й оцінки груп.
4. Методи діагностики й аналізу конфлікту.
5. Методи керування конфліктами.

Тема 2. Динаміка конфлікту.

1. Типології конфліктів.
2. Міжособистісні конфлікти.
3. Міжгрупові і внутрішньо групові конфлікти.
4. Сімейні конфлікти.
5. Політичні конфлікти.
6. Етнічні конфлікти.
7. Конфлікти в управлінській діяльності.

Тема 3. Психологія переговорного процесу при розв'язанні конфліктів.

1. Організація переговорного процесу у конфлікті.
2. Методики припинення і розв'язання конфліктів.
3. Ефективність відносин у конфлікті.

Тема 4. Види емоційних станів, які суттєво впливають на поведінку у конфліктній ситуації. Внутрішньо особистісні конфлікти.

1. Поняття внутрішньо особистісних конфліктів.
2. Моделі поведінки сторін у конфлікті психічно хворих осіб.
3. Психологічні засоби і механізми розв'язання внутрішньо особистісних конфліктів.

Тема 5. Психологічні особливості розв'язання і попередження конфліктів. Міжособистісні і групові конфлікти.

1. Міжособистісні і групові конфлікти.
2. Специфіка управління груповими конфліктами.
3. Конфлікти в організаціях з різною формою власності.
4. Профілактика виробничих конфліктів.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

1. Історія конфліктології (до XX ст.)
2. Новітні теорії конфліктів.
3. Конфліктологія сьогодні.
4. Загальна характеристика конфлікту.
5. Особливості конфлікту.
6. Аналіз конфлікту.
7. Динаміка конфлікту.
8. Процес розвитку конфлікту.
9. Стратегії поведінки у конфлікті та моделі конфліктів у трудовому колективі.
10. Конфлікт і маніпуляція.
11. Конфліктні особистості.
12. Розбіжності поведінкових патернів як фактори конфліктності.
13. Фрейдистський підхід до внутрішнього конфлікту особистості.
14. Постфрейдистські концепції аналізу внутрішньоособистісних конфліктів.

15. Поняття і види внутрішньоособистісних конфліктів.
16. Когнітивний дисонанс і вікові кризи.
17. Способи вирішення і наслідки внутрішньоособистісних конфліктів.
18. Стрес і стресори як наслідок конфліктності.
19. Характеристика міжособистісних конфліктів.
20. Управління і варіанти виходу з міжособистісних конфліктів.
21. Конфлікти у малих соціальних групах.
22. Види і причини виникнення групових конфліктів.
23. Конфлікт між формальною і неформальною системами відносин.
24. Міжгрупові конфлікти, причини їх виникнення та наслідки.
25. Загальна характеристика конфліктів в організаціях.
26. Конфліктогенність ланки «керівник – підлеглий».
27. Умови і способи попередження конфліктів «по вертикалі».
28. Вирішення конфліктів між керівником і підлеглим.
29. Ділове спілкування.
30. Соціально-культурна система і наслідки конфлікту в організації.
31. Попередження, управління та вирішення конфліктів в організаціях.
32. Конфлікти у великих групах: загальна характеристика великих груп, стратегія боротьби і ціна воєнного конфлікту.
33. Експериментально-психологічний і соціальний підходи до міжгрупових конфліктів.
34. Сутність та перспективи суспільного конфлікту.
35. Суспільно-природні та економічні конфлікти.
36. Суперечки про справедливість і сутність трудових конфліктів.
37. Форми виявлення та врегулювання трудових конфліктів.
38. Масові безпорядки, класова боротьба і конфлікти соціального планування.
39. Інноваційні конфлікти в суспільстві.
40. Загальна теорія політичних конфліктів.
41. Причини виникнення і класифікації політичних конфліктів.
42. Конфлікти авторитарної і демократичної влади.
43. Способи врегулювання політичних конфліктів.
44. Сутність культури та погляд на неї іноземця.
45. Конфлікт культурних образів.
46. Архаїчна і сучасна культура.
47. Специфіка міжетнічних конфліктів.
48. Особливості розвитку, попередження і врегулювання міжетнічних

конфліктів.

49. Міжконфесійні конфлікти: сутність та стан в Україні.
50. Типологія і природа насильства.
51. Мета, мотиви і обмеження насильства.
52. Проблема національної і міжнародної безпеки: зміст і співвідношення.
53. Міжнародні (міждержавні) конфлікти: сутність, особливості та види.
54. Попередження і шляхи розв'язання міждержавних конфліктів та роль міжнародних організацій і договорів у їх врегулюванні.
55. Війна як форма міжнародного (міждержавного) конфлікту та співвідношення політики і війни.
56. Зміна ролі і значення міжнародних збройних конфліктів (війн) у сучасному світі).
57. Основні способи завершення конфлікту.
58. Завершення конфлікту при допомозі третьої сторони.
59. Математичні моделі конфлікту.
60. Вимоги до учасників перемовин і регуляція психологічної атмосфери.
61. Налагодження контакту на перемовинах.
62. Прийом інформації як розуміння бачення проблеми партнером.
63. Техніка слухання.
64. Передача інформації.
65. Рух до згоди партнерів перемовного процесу.
66. Маніпуляції на перемовинах і протидія їм.
67. Опір опонента на перемовинах.
68. Прийняття рішення і завершення перемовинах.
69. Стилі перемовного процесу.
70. Техніка жорсткого стилю перемовин.
71. Протидія тактиці жорсткого стилю та перемовини в ситуації гострого конфлікту.
72. Техніка м'якого стилю перемовин.
73. Техніка торговельного стилю перемовин.
74. Техніка співробітницького стилю перемовин.
75. Організація перемовин.
76. Сутність процесу медіації.
77. Функції медіатора.
78. Стадії медіації.
79. Медіація конфлікту в організації.

80. Суть мистецтва медіації.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів:

1. Підготовка до контрольних заходів – 15 год.

2. Опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях – 115 год., з них на виконання індивідуальних дослідницьких завдань – 80 год.

3. Усього 130 год.

Індивідуально-дослідницькі завдання у межах самостійної роботи спрямовані на формування і розвиток практичних умінь опису методики, підготовки до проведення психодіагностики, здійснення психодіагностичного дослідження та оформлення звітної документації.

Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час усного опитування, модульного (практичні та тестові завдання) і підсумкового (залік) контролю знань.

Індивідуальні творчі завдання

1. В обідню перерву в їдальні підприємства виникає черга, в якій всі один одного знають. До одного з вперед підходить його начальник і стає до нього в чергу. Решта обурені, проте не ризикують висловитися вголос. Ця ситуація повторюється практично щодня (яку стратегію поведінки в конфлікті обирають співробітники? Чи правильний цей стиль?).

2. На атестації заступник начальника цеху виступив з низкою зауважень на адресу однієї з атестованих, вказавши на серйозні прорахунки в її роботі. Зауваження були вельми вагомі і обґрунтовані. У відповідь працівниця розплакалася і заявила, що заступник начальника, будучи її сусідом по під'їзду, зводить з нею особисті рахунки: її собака нібито не дає йому спати ночами (внутрішня і зовнішня позиції не співпадають).

3. Іваненко і Петренко живуть в одному місті, вже кілька років займаються бізнесом, знають один про одного (хоча особисто не знайомі). В цілому мають позитивне враження один про одного. Конфлікт їх інтересів виник через те, що обоє бажають купити ділянку землі у вигідному місці. Привабливість цієї ділянки полягає в тому, що вона знаходиться на перехресті доріг, і там можна побудувати ресторан, який може принести багато доходу. Намагання вирішити це питання шляхом аукціону не дало результатів. Іваненко і Петренко зрозуміли, що продавець землі, усвідомивши їх двостороннє бажання придбати землю, за рахунок цього значно завищуватиме ціну (яка стратегія доцільна?).

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчання не залежно від форми викладання (очна чи дистанційна) передбачає використання словесних (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), наочних (ілюстрація, демонстрація, спостереження) і практичних (практична робота, тренувальні і творчі вправи) методів навчання.

Під час лекційних занять використовуються із використанням наочних методів навчання (презентацій, відео-матеріалів, фрагментів конкурсних уроків тощо).

Під час практичних занять застосовуються інтерактивні та кооперативні технології навчання («мозкового штурму», «Формулюй – Ділись – Слухай – Створюй», «Графіті», «Віртуальна схематизація», «Групове дослідження», «Обмін проблемами», дискусійна сітка Алверманна, розв'язування педагогічних ситуацій, робота в мікрогрупах, засідання дискусійного клубу та світового кафе, майстер-клас і т.ін. робота в парах, розминка, тренінг тощо); виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, контрольної роботи в межах годин, відведених на самостійне вивчення дисципліни; робота з навчально-методичними матеріалами та Інтернет-джерелами.

Самостійна робота базується на наочних та практичних методах навчання і направлена на самостійне оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за темами навчальної дисципліни.

Перелік тем для самостійного опрацювання:

1. Феномен психології конфлікту. Витоки, причини та рушійна сила конфлікту.
2. Психологічні особливості і теорії поведінки особистості у конфлікті.
3. Психологія переговорного процесу при розв'язанні конфліктів.
4. Медіація як засіб вирішення конфліктів. Серед методів використовується:

– усне опитування (фронтальне, індивідуальне);
– самостійні роботи у формі тестування та розгорнутих відповідей на запитання;
– творчі завдання;
– метод моделювання;
– метод проектів;
– робота в групах;
– тестові завдання;
– редагування текстів різних жанрів;
– підготовка рефератів та доповідей;

– самостійні письмові роботи;

– аналіз власних і чужих публічних виступів та самостійне оцінювання,

– складання запитань до теми чи розділу;

–дискусія, обговорення;

– модульний тестовий контроль;

– самоконтроль.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль, який здійснюється у формі фронтального, індивідуального чи комбінованого контролю знань студентів під час практичних занять, виконання індивідуальних завдань при виконанні самостійної роботи, тестуванні, контрольної роботи та екзамену.

10. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою за видами навчальної діяльності.

Підсумкова оцінка по дисципліні виставляється за 100-бальною шкалою згідно «Положення про організацію освітнього процесу БІНПО».

Завданнями поточного модульного контролю знань здобувачів єперевірка та оцінка:

а) систематичності та активності роботи здобувача на аудиторних заняттях;

б) виконання завдань, виданих для самостійного опрацювання; в) виконання модульних контрольних завдань;

г) розуміння та засвоєння матеріалу, набутих навичок та вмінь самостійно опрацьовувати матеріал, самостійно працювати з літературою та іншими джерелами, осмислювати та узагальнювати зміст теми та розділу, а також умінь усно чи письмово подавати матеріал у вигляді презентації, відповідей на запитання тощо.

Результати поточного контролю знань здобувачів вищої освіти входять як складові елементи до загальної (остаточної) оцінки знань здобувачів з певної дисципліни. Оцінка рівня роботи студента на практичних заняттях здійснюється в межах 30 балів. Студент допускається до заліку, якщо за результатами роботи протягом семестру він отримав не менше 22 балів. Якщо за результатами оцінювання роботи студента на практичних заняттях студент отримав менше 22 балів, він не допускається до екзамену. Викладач, який веде практичні заняття, визначає перелік завдань, що повинні бути виконані студентом для допуску до екзамену. У разі їх виконання студент

допускається до екзамену з оцінкою роботи на практичних заняттях 22 бали. Екзамен проводиться у вигляді письмової роботи, що містить завдання з розв'язання задач та аналізу ситуацій.

Види робіт	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	15
Участь у практичних заняттях (виступи, проблемні ситуації)	30
Самостійна робота (аналіз інформаційних джерел, підготовка повідомлень, опрацювання спеціальної літератури)	35
Тестування за змістовими модулями 1 та 2	20
Екзамен	Сума балів за усіма видами робіт

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні рекомендації до практичних робіт за навчальною дисципліною «Практична психологія конфліктів» (електронне видання, що знаходиться в репозитарії).

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої

освіти за навчальною дисципліною «Практична психологія конфліктів» (електронне видання, що знаходиться в репозитарії).

12. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття конфлікту. Еволюція поняття.
2. Погляди на конфлікти в сучасній конфліктології.
3. Методологія вивчення конфліктної взаємодії.
4. Зовнішні та внутрішні умови виникнення конфліктів.
5. Позитивні функції конфліктів.
6. Негативні функції конфліктів.
7. Конструктивний конфлікт.
8. Деструктивний конфлікт.
9. Методи конфліктології.
10. Класифікація конфліктів.
11. Типологія конфліктів.
12. Формула конфлікту.
13. Структурні елементи конфлікту.
14. Аналіз структурних елементів конфлікту.
15. Типи внутрішньоособистісних конфліктів.
16. Основні психологічні концепції внутрішньоособистісного конфлікту.
17. Причини внутрішньоособистісного конфлікту.
18. Форми прояву та способи вирішення внутрішньоособистісного конфлікту.
19. Причини та форми прояву міжособистісного конфлікту.
20. Інформаційні причини виникнення міжособистісного конфлікту.
21. Поведінкові причини виникнення міжособистісних конфліктів.
22. Причини міжособистісних конфліктів в організаціях.
23. Причини міжособистісних конфліктів в сім’ї.
24. Особистісні передумови виникнення міжособистісного конфлікту.
25. Типологія конфліктних особистостей.
26. Фази динаміки конфлікту.
27. Стилі поведінки в конфліктній ситуації.
28. Образи конфліктної ситуації.
29. Аналіз конфліктної ситуації.
30. Картографія конфлікту.
31. Суб’єкти конфліктної взаємодії.
32. Посередництво в конфлікті.
33. Динаміка відносин у міжособистісному конфлікті.

34. Прагматичні порушення відносин у конфлікті.
35. Легітимні порушення в конфлікті.
36. Комунікативні порушення в конфлікті.
37. Порушення спілкування в латентній фазі конфлікту.
38. Порушення спілкування в демонстративній фазі конфлікту.
39. Порушення спілкування в агресивній фазі конфлікту.
40. Порушення спілкування в батальній фазі конфлікту.
41. Організаційний аспект управління конфліктом.
42. Технології управління конфліктом.
43. Переговорний процес з урегулювання конфліктів.
44. Зміст підготовки до переговорного процесу.
48. Зміст психологічної підготовки до переговорів по урегулюванню конфліктів.
49. Етапи переговорного процесу.
50. Маніпулятивні технології у процесі переговорів.
51. Види маніпуляцій у переговорах.
52. Прості та складні маніпуляції в переговорах.
53. Протидія маніпулятивним технологіям.
54. Технологія зміни образу конфлікту.
55. Конфлікти та трансактний аналіз.
56. Технологія вирішення конфліктної взаємодії з використанням трансактного аналізу.
57. Конфліктогени спілкування.
59. Мотиваційний підхід до вивчення міжособистісного конфлікту.
60. Когнітивний підхід до вивчення міжособистісного конфлікту.
61. Діяльнісний підхід до вивчення міжособистісного конфлікту.
62. Організаційний підхід до вивчення міжособистісного конфлікту.
63. Особливості вирішення конфліктів.
64. Вибір адекватного стилю поведінки в конфлікті.
65. Метод творчої візуалізації у вирішенні конфлікту.
66. Тактики конфліктної поведінки.
67. Переговорні стилі поведінки в конфлікті.
68. Вибір стратегії поведінки в конфлікті.
69. Конфлікти та критичні ситуації.
70. Міжособистісна перцепція та вирішення конфліктів.
71. Схема аналізу конфліктної ситуації.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту: навч. посібник. Київ: Каравела, 2023. 304 с.

2. Партико Н. В. Психологія конфліктів. Львів: Львівська політехніка. 2020. 132 с.

3. Петрінко В. С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.

4. Психологія конфлікту: навч. посібник / укладач Н. П. Коавчук. Умань: ВЦП «Візаві». 2020. 191 с.

5. Сивогракова З. А., Алєксєєнко Н. В. Психологія конфліктів. Соціально-психологічний вимір управління конфліктами: конспект лекції. Харків: УкрДУЗТ, 2020. 52 с.

6. Торба Н.Г. Технології запобігання та розв'язання конфліктів учасників освітнього процесу: електронній курс Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. 52 с.

7. Торба Н.Г. Особистісні чинники у виборі стилів поведінки в конфліктних ситуаціях в умовах воєнного стану. Національна наука і освіта в умовах війни РФ проти України та сучасних цивілізаційних викликів : матеріали V Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 27 березня – 2 квітня 2024 року). / Упоряд.: Л. І. Ткаченко, В. М. Шульга. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. С. 1158-1161.

8. Торба Н.Г. Психологічні аспекти творчого підходу в роботі педагога сучасаної професійної школи : навчально-методичний посібник / укладач Торба Н.Г. Біла Церква: БІНПО УМО, 2021. 111 с.

9. Торба Н.Г. Психологія особистості: електронній навчальний курс Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 40 с.

10. Торба Н.Г. Розв'язання та профілактика конфліктів у виробничому середовищі: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 44 с.

11. Трофименко А. В., Константинова Ю.В. Конфліктологія та теорія переговорів : навчальний посібник. Маріуполь : МДУ, 2020. 375 с.

ДОПОМІЖНА:

1. Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 564 с.

2. Зарічна Т. П., Райкова Т.С. Елементи практичної психології: навч.-метод. посіб. для семінар. занять та самостійної роботи. Запоріжжя : ЗДМУ, 2021. 72 с.

3. Кавиліна Г. К. Конфліктологія: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2021. 153 с.

4. Кошова І. В. Практична психологія конфлікту : лабораторний практикум. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 126 с.

5. Свидрук І. І., Миронов Ю. Б. Психологія управління та конфліктологія: підручник. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2021. 320 с.

6. Торба Н.Г., Пахомов І.В., Зейналова Т.О. Психологічні засади розвитку творчих здібностей психологів закладів професійної (професійно-технічної) освіти у процесі професійної діяльності. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки.* № 2 (13), 2024. С. 236-250.

7. Торба Н.Г. Конфліктологічна компетентність педагога як чинник розвитку навичок безконфліктних форм взаємодії в системі попиту на професії в умовах воєнного стану. *Трендвотчінг ринку праці в системі підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в умовах повоєнного відновлення України: прикладні здобутки та інновації*. Збірник матеріалів звітної науково-практичної конференції, м. Біла Церква, 26 грудня 2023 року. За наук. редакцією проф. Вікторії Сидоренко. Біла Церква: БІНПО, 2024. С. 64-69.

8. Торба Н.Г. Конфлікти в контексті сучасного ринку праці в умовах військового стану. *Розвиток наук в умовах нової реальності: проблеми та перспективи*: збірник наукових праць з матеріалами II Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 3 травня, 2024 р. Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2024. с. 203-205. DOI 10.62731/mcnd-03.05.2024

9. Яновська Т. Психологічні основи профілактики практичним психологом конфліктів у підлітковому середовищі. Молодий вчений. № 7 (95), 2020. С. 45-58.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Конфлікт інтересів, підстави для його виникнення та шляхи врегулювання. URL: https://chernivetska.land.gov.ua/zapobihannia-ta-vrehuliuvannia-konfliktu- interesiv-2/

2. Конфлікти та булінг – статті про конфлікти в родині. URL: https://childdevelop.com.ua/articles/conflict/

3. Конфлікти: суть, види, стадії розвитку, методи подолання. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/management/13974/

4. Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів осіб, уповноважених на виконання функцій держави. URL: https://www.mil.gov.ua/diyalnist/zapobigannya-proyavam-korupczii/metodichni- rekomendaczii-shhodo-zapobigannya-ta-vregulyuvannya-konfliktu-interesiv- osib-upovnovazhenih-na-vikonannya-funkczij-derzhavi.html